

Особливості соціально-гуманітарного розвитку суспільства

Колективна монографія

УДК 009:3(082)
072

072 **Особливості соціально-гуманітарного розвитку суспільства:**
кол. моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. – 202 с.

ISBN 978-617-7886-31-9

Рецензенти

Штулер Ірина Юрївна,
*доктор економічних наук, професор,
перший проректор ВНЗ «Національна академія управління»*

Косуля Ірина Юрївна,
*кандидат соціологічних наук, доцент,
член редакційної колегії збірника наукових праць
«Соціально-гуманітарний вісник» СГ НТМ «Новий курс»*

Харченко Артем Вікторович,
*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства, культурології та історії науки
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

*Рекомендовано до друку редакційною колегією збірника наукових праць
«Соціально-гуманітарний вісник» (протокол № 2-мн від 01.11.2021)*

У монографії висвітлюються особливості соціально-гуманітарного розвитку суспільства у сфері педагогіки, соціології, філософії, психології, соціальних комунікацій, мистецтвознавства, культурології, філології, історії, економіки, управління, права. Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями розвитку сучасного соціально-гуманітарного середовища.

ISBN 978-617-7886-31-9

© СГ НТМ «Новий курс», 2021
© Автори, 2021

Зміст

	Стор.
Передмова ...	5
Розділ перший. ...	
Педагогіка, соціологія, філософія, психологія ...	5
1.1. Розвиток технічного мислення учнів засобами предметів природничого циклу ...	5
1.2. Манипуляція как процесс межличностного взаимодействия ...	17
1.3. Роль морального фактора в профессиональной деятельности обучающихся Университета гражданской защиты МЧС Беларуси ...	22
Розділ другий. ...	
Мистецтвознавство, культурологія, філологія, історія ...	27
2.1. Режисерська діяльність Ярослава Федоришина в контексті сучасного театрального процесу України ...	27
2.2. Крестьянские побеги как одна из форм антифеодальной борьбы белорусского и украинского народов во второй половине XVI – первой трети XVII в. ...	40
2.3. Естетичний вимір модерну ...	50
2.4. Мовні показники національного менталітет (на матеріалі англومовних інтернет форумів) ...	58
2.5. Множинність інтерпретацій «Оберту гвинта» Генрі Джеймса ...	67
Розділ третій. ...	
Спорт, фізична культура, рекреація, туризм ...	77
3.1. Інноваційний турпродукт як тренд ринку внутрішнього туризму України в умовах посткризового відновлення ...	77
3.2. Розвиток вітчизняного туризму в умовах пандемії COVID-19 ...	85

Розділ третій

Спорт, фізична культура, рекреація, туризм

Фастовець Оксана Олексіївна

Кандидат педагогічних наук, доцент

Національний університет фізичного виховання і спорту України

3.1. Інноваційний турпродукт як тренд ринку внутрішнього туризму України в умовах посткризового відновлення

Внаслідок пандемії COVID-19 у 2020 р. сфера міжнародного туризму та супутні з ним галузі, зазнали збитків розміром у \$2,4 трлн, тому що падіння туристичного потоку склало 73%. Катастрофічного зменшення тур потоків зазнали всі регіони світу: Азійсько-Тихоокеанський (–84%), Близький Схід та Африка (–75%), Європа (–70%), Америка (–69%). На 2021 р. прогнози також є неоптимістичними. Нинішній стан туристичної галузі перебуває на рівні 30-річної давнини. За даними ЮНВТО за перші 5 місяців поточного року кількість міжнародних поїздок зменшилася на 85% (460 млн.) в порівнянні з тим же періодом 2019 р. За регіонами Азійсько-Тихоокеанський продовжували зазнавати найбільшого скорочення із 95% падінням міжнародних прибуттів за перші 5 місяців 2021 р. порівняно з тим же періодом 2019 р. Європа (–85%) фіксує друге за розмірами падіння прибуттів. В регіоні Близький Схід (–85%), Африка (–81%), Америка (–72%) [1].

При цьому 63 країни взагалі не відкрили свої кордони для подорожей. Криза поставила під загрозу від 100 до 120 млн. прямих робочих місць на малих та середніх підприємствах, які забезпечували надання різноманітних туристичних послуг. Поява нових штамів, а також постійне введення обмежень та антиковідні заходи в різних країнах світу сприяли тому, що внутрішній туризм відновлюється значно швидше, ніж міжнародний.

Негативні наслідки пандемії спостерігалися в суміжних з туризмом сферах: готельно-ресторанному господарстві, транспорті, закладах культури та музеях. Після виходу з цієї ситуації – подорожі будуть доступні лише туристам з паспортами вакцинації. Досягти показників до пандемічного рівню вдасться не раніше 2023 року [2].

Як свідчить досвід сфера туризму здатна до швидкого відновлення, як це було під час пандемії атипічної пневмонії (SARS)

у 2003 р., глобальної фінансової кризи 2008-2009 рр., проявів тероризму в окремих країнах, природних та екологічних катастроф. Прискорення темпів вакцинації в усьому світі, вдосконалення цифрових інструментів для полегшення мобільності матиме важливе значення для відновлення туризму.

Експерти ЮНВТО запропонували кілька рекомендацій щодо виходу туристичного сектору з кризи. По перше – стимулювання приватного сектору (пакет стимулювання повинен продовжуватися протягом 5 років та передбачати пільги та кредити). По друге – забезпечення високої якості послуг (організація та проведення онлайн-тренінгів для суб'єктів та об'єктів господарської діяльності в туризмі для набуття необхідних професійних знань та навичок). Третє – зробити акцент на розвиток гірської місцевості та зосередитися на трьох видах туризму: сільському, екологічному, лікувально-оздоровчому [3].

Швидкий вихід з кризи буде можливий через впровадження низки інноваційних заходів. Взагалі інновації прийнято поділяти на наступні види:

- продуктові інновації (нові туристичні продукти, освоєння нових сегментів ринку та нових туристичних destинацій);
- управлінські інновації (нові методи маркетингової діяльності фірми, нові методи управління туристичною destинацією);
- сервісні інновації (інновації в навчанні спеціалістів туристичного профілю, впровадження національних моделей сервісного обслуговування та інше)
- технологічні інновації (впровадження комп'ютерних систем у туристичну галузь, покращення якості послуг, нововведення в системі транспортного обслуговування, екологізації технологій обслуговування).

Тому, органи державного управління сфери туризму, фахівці сфери туризму почали шукати нові можливості та залучати місцеві громади для створення конкурентоспроможних туристичних маршрутів. Також були посилені заходи безпеки – підвищені епідеміологічні та санітарні вимоги, введено масковий режим, забезпечено туристів засобами дезінфекції та встановлені вимоги щодо дотримання соціальної дистанції.

Туризм стає більш індивідуалізованим та набуває рис екологічності. На сучасному етапі туристи все більше надають перевагу не масовим турам, а подорожам за власним графіком та в

колі рідних, зупиняючись там, де менш людей та більше простору. Популярності набуває перебування на природі та фізична активність, що також має ефект оздоровлення. Подорожі всередині своєї країни або регіону не загрожують карантином після повернення, мають меншу кількість відмов у зв'язку зі зміною епідеміологічної ситуації, не вимагають витрат на додаткове медичне страхування.

Перспективним виявилось поєднання зусиль органів влади та представників місцевих громад для створення та функціонування туристичних маршрутів та сфери гостинності. Актуальним є розвиток спеціалізованих видів туризму, що має наступні ознаки: немасовий, достатньо рідкісний вид туризму; працемісткий по створенню кінцевого продукту; капіталомісткий вид туризму; такі тури поєднують ознаки різних видів туризму; можливе використання нетрадиційних джерел фінансування.

Теоретичні основи спеціалізованих видів туризму або туризму спеціальних інтересів висвітлювали в своїй праці українські, білоруські, російські науковці Бабкін А. В., Басюк Д. І., Борисова О. В., Дмитрук О. Ю., Дьяченко О. Н., Кляп М. П., Любицева О. О., Мотузенко О. І., Полесская О. П., Федорченко В. К., Шандор Ф. Ф., Христов Т. Т., Шандор Ф. Ф.

Новітні виклики обумовили необхідність посилення співпраці науковців, органів державного управління, представників громад.

Розглянемо кілька прикладів співпраці між органами державної влади та місцевих громад та створення інноваційних спеціалізованих туристичних маршрутів на прикладі культурно-пізнавального пішохідного та веломаршруту «Camino Podolico», індустриального «Шлях позначений сіллю», мережі гастрономічних маршрутів «Дороги вина та смаку України».

Ініціатива створення першого офіційного маршруту «Camino Podolico: Подільський шлях святого Якова» належить Барській міській раді, Вінницькій міській раді та територіальним громадам Вінницької та Хмельницької областей. Проект став можливим в межах партнерської програми «Культура. Туризм. Регіони» Українського культурного фонду, Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» (КЕУ) та Державного агентства розвитку туризму.

Започатковано піший та велосипедний культурно-пізнавальний та екологічний маршрут, що поєднає Вінницю та Кам'янець-Подільський історичним шляхом через Бар. Маршрут проходитиме через території з багатою історичною спадщиною та сприятиме її

популяризації серед внутрішніх та іноземних туристів. Маршрут розрахований на 12–14 діб та має протяжність більш ніж 250 км. Пунктами маршруту є: Вінниця – Селище – Гнівань – Демидівка – Браїлів – Жмеринка – Северинівка – Бар – Ялтушків – Віньківці – Зіньків – Маліївці – Дунаївці – Маків – Кам'янець-Подільський [4].

Усі охочі пройти маршрут повинні отримати і зареєструвати паспорти пілігрима та поставити першу відмітку у м. Вінниця (Костел Пресвятої Діви Марії Ангельської) чи м. Бар (Барська публічна бібліотека або Костел святої Анни). У костелі ведеться журнал видачі паспортів, в якому буде фіксуватися вік мандрівника, місце проживання та стать. За правилами Шляху святого Якова, штампи у паспорт пілігриму виставляються лише в містах і селах, де можлива ночівля. Ця традиція зберігається в Camino Podolico. Мандрівникам, що будуть йти шляхом, у більшості випадків ставити печатки будуть робити у храмах, культурних установах та місцях ночівлі. Відмітки у формі наліпок, а згодом і штампи можливо отримати у пунктах: Вінниця, Гнівань, Браїлів, Жмеринка, Северинівка, Бар, Ялтушків, Віньківці, Зіньків, Маліївці, Дунаївці, Маків, Кам'янець-Подільський.

У містах Бар і Кам'янець-Подільський подорожуючим, що пройдуть маршрут пішки і назбирають у свій паспорт відповідну кількість печаток без переривання мандрівки, видаватимуть сертифікат про проходження маршруту. В м. Кам'янець-Подільський паспорти видають в Міській ратуші (пл. Польський ринок), Туристично-інформаційному центрі (пл. Польський ринок, 18), Музеї старожитностей (вул. Іоанно-Предтечинська, 2) та Галереї мистецтв (вул. П'ятницька, 11). Для велосипедистів сертифікат видаватимуть лише у Кам'янці-Подільському за проходження всього маршруту без перерв. Також власники паспортів зможуть у день прибуття відвідати ряд міських музеїв Кам'янця-Подільського безкоштовно. Новостворений маршрут у перспективі має продовжитися до кордонів з ЄС та інтегруватися в міжнародну мережу Шляхів святого Якова (перший сертифікований культурний маршрут Ради Європи).

Шлях Святого Якова входить до числа пам'яток всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, а перший путівник до Компостели, було написано на початку XII ст., під час хрестових походів та реконквісти. Взагалі Шляхом Святого Якова у пройшли 68 осіб, у 80-му – 209, 90-му – 4 918, у 2000 році – 55 004, у 2010 – 272 383, у 2019 – майже 350 тисяч людей. Українців на іспанському Шляху святого Якова поки не

так багато, як представників інших країн. Але щороку їх кількість збільшується (якщо у 2004 р. – 30, то вже у 2019 р. – 1052) [4].

Початкових точок маршруту є дуже багато, але всі вони приводять до міста Компостела. Найстарішим маршрутом – Primitivo, що має протяжність близько 321 км та розпочинається в Ов'єдо (Іспанія). Це важкий маршрут (постійні підйоми та спуски у горах) промаркований, але він має обмежену кількість місць для ночівлі. Найвідомішим є французький маршрут тривалістю 800 км (близько 40 днів). Маршрут розпочинається у м. Сен-Жан-П'є-де-Пор у Франції. Тут найбільш розвинена інфраструктура для туристів, кругом розміщені вказівники шляху. У теплу пору року цим маршрутом проходить багато людей. Найкоротший маршрут – Англійський, що має довжину лише 140 км та тривалість 6 днів. Він починається з іспанських портових міст – Ферроль або Ла Корунья, в які заходили англійські судна (звідси й назва шляху).

Для того, щоб пілігриму зарахували маршрут та видали сертифікат, він має подолати не менше 100 км пішого подорожування, або не менше 200 км велосипедного, заповнити паспорт (креденсиль), який йому видали на початку шляху печатками. Більшість людей проходить маршрут після прочитання книги Пауло Коельйо, або перегляду фільму 2010 року The Way/Шлях, режисера Еміліо Естевеса.

В тестовому режимі влітку на Camino Podolico мандрівникам лише доступні он-лайн довідник та трекінг. За цими матеріалами перші проходження здійснили люди, які мають досвід паломництва оригінальним Camino de Santiago. Унікальність Подільського шляху святого Якова полягає в тому, що в Україні формат пішохідного культурно-пізнавального туризму ще не був системно впроваджений, і досвід Camino Podolico може стати цінним для різних регіонів України. Ініціатори мають намір продовжити в майбутньому шлях до кордону з Європейським Союзом, аби приєднатися до Європейської федерації Шляхів святого Якова. Такий туризм може бути вигідний не лише мандрівникам, а й місцевим жителям, оскільки сприятиме покращенню економіки у громаді завдяки туристам які залишаються на ночівлю та відвідують туристичні об'єкти та музеї.

Ще одним прикладом інноваційного туристичного продукту є створення індустріальних турів в промислових регіонах сходу України. Цей вид туризму виступає як стратегічний напрямок місцевого розвитку, сприяє покращенню економічної ситуації